

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вінницький національний технічний університет

***Анотація.** Розглянуто особливості функціонування будівельних підприємств. Встановлено основні фактори, що впливають на безпеку їх функціонування. Представлено підходи до формування системи економічної безпеки будівельних підприємств*

Ключові слова. економічна безпека, підприємство, заходи

***Abstract.** Features of functioning of construction enterprises are considered. The basic factors influencing the safety of their functioning are established. The approaches to the formation of the economic security system of construction enterprises are presented*

Keywords. economic security, machine-building enterprise, measures

Будівельна галузь є специфічною галуззю народного господарства, яка визначає ефективність функціонування всього народного господарства країни [1]. Відзначаючи широту існуючих негативних впливів у будівельному комплексі та потенційних небезпек і загроз підкреслимо, що забезпечення економічної безпеки перебуває у компетенції різних суб'єктів: органів державної влади, спеціалізованих приватних і громадських структур, внутрішніх служб та підрозділів підприємства. Тим не менш, основне місце у системі забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства має відводитися його службі економічної безпеки.

Однак при високому рівні тіньових відносин та криміналізації економіки, необхідною є взаємодія служб економічної безпеки підприємств та професійних компаній з надання послуг забезпечення економічної безпеки, а також силових структур [2]

Формування системи економічної безпеки будівельного підприємства і розробка заходів з підтримання її належного рівня потребує вивчення галузевої специфіки. За результатами аналізу особливостей будівельної галузі важливо відрізнити ознаки, які прямо впливають на діяльність, а відповідно і безпеку господарювання, серед яких варто відзначити:

1. Можливість використання будівельної продукції лише за місцем виробництва, її нерухомість. Тобто, об'єкти будівництва стають автоматично об'єктами земельних відносин і власності на неї;
2. Високий ступінь мобільності виробництва, обумовлений тим, що відбувається наданням будівельних послуг. Послуги надаються не за місцем розміщення будівельного підприємства, а на ділянці, визначеній замовником або за місце розташування об'єкту;
3. Значна залежність від природних факторів, що обумовлює необхідність варіації технічних і технологічних рішень і впливає на продуктивність праці, специфіку її охорони і безпеки, зумовлює тривалість і послідовність виконання;
4. Тривалий господарський цикл і низька швидкість обороту капіталу;
5. Висока вартість об'єктів будівництва, значна тривалість їх експлуатації;
6. Потреба в залученні значних обсягів ресурсів, що пояснює поширену практику авансових платежів і 100% передплати;
7. Високий ступінь індивідуалізації споживача (у більшості випадків споживач будівельних послуг відомий до моменту зведення об'єкта будівництва), що приводить до попереднього встановлення контрактної ціни на об'єкт або конкретного механізму її визначення;
8. Значна потреба у взаємодії багатьох підприємств і організацій під час створення будівельної продукції, що пояснює наявність складних техніко-економічних зв'язків у галузі;
9. Наявність великої кількості різноманітної інформаційної документації та необхідність дотримання встановлених державою вимог, норм і нормативів;
10. Високий ступінь непрозорості процедур під час ліцензування, отримання дозвільних документів.

Зазначені характерні риси визначають зміст основних зовнішніх і внутрішніх загроз економічної безпеки будівельного підприємства та обумовлюють специфіку її управління. Саме від точності визначення

пріоритетних загроз залежить спроможність формування ефективних стабілізаційних заходів для забезпечення ефективного функціонування підприємства [4].

Важливо зазначити, що діяльність будівельних підприємств є ліцензованою, відповідно регламентується і контролюється державою. Початок процесу будівництва також контролюється державою через процедури отримання дозволу на проектування, будівництво. Окрім того, органами влади встановлюється або рекомендується і порядок ціноутворення у будівельній галузі.

Дослідники [3-4] пропонують у процесі формування системи економічної безпеки будівельних підприємств враховувати принцип чотирьох ролей будь-якого елемента будівельного підприємства. Авторська позиція полягає в тому, що будь-який елемент поза і всередині підприємства з точки зору забезпечення безпеки підприємства виступає і розглядається одночасно в 4 ролях:

1. Як суб'єкт (засіб, механізм, спосіб) забезпечення безпеки;
2. Як об'єкт забезпечення безпеки (елемент, на який спрямовано захист);
3. Джерело загрози;
4. Об'єкт загрози.

Крім цього, науковці пропонують у процесі формування системи економічної безпеки будівельного підприємства виділяти шість рівнів його діяльності та відповідних їм рівнів безпеки: рівень власника (акціонерний), рівень вищого керівництва підприємства, рівень організаційної структури та системи управління підприємства, рівень кадрової політики та системи мотивації персоналу, рівень побудови бізнес-процесів, рівень поточної діяльності в рамках, регламентованих попереднім рівнем, рівень обліку, контролю, аналізу. Для успішного забезпечення економічної безпеки необхідним є проведення захисних заходів на всіх шести рівнях. При цьому більш високі рівні мають пріоритетне значення, діяльність і забезпечення безпеки тільки на нижчих рівнях найчастіше є малоефективною. Для вчасної та ефективної реакції на можливі загрози будівельної індустрії, на думку Андрієнко В. М. [6] потрібно провести такі заходи:

1. Опис проблемної ситуації;
2. Визначення цільової установки;
3. Побудова системи економічної безпеки підприємств;
4. Розроблення методологічного інструментарію оцінки стану економічної безпеки на підприємствах,
5. Розрахунок сил і засобів для забезпечення економічної безпеки;
6. Розроблення заходів щодо реалізації основних положень концепції економічної безпеки підприємств

Головні втрати замовників та інвесторів будівництва пов'язані з факторами, які в економічній науці називають «конфлікт інтересів» або «конкуренція між виробником і споживачем». Причому основною загрозою тут є відсутність у працівників підприємства-замовника спеціальних навичок щодо забезпечення економічної безпеки будівництва

Таким чином, з огляду на особливості діяльності будівельних підприємств система економічної безпеки кожного підприємства є абсолютно індивідуальною. Її повнота й дієвість багато в чому залежать від наявності в державі законодавчої бази, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, які виділяє керівник підприємства, розуміння кожним зі співробітників важливості забезпечення безпеки бізнесу, а також від знань і практичного досвіду начальника системи економічної безпеки, що безпосередньо займається формуванням, побудовою і підтримкою самої системи. Лише незначна частка будівельних підприємств виділяє такий елемент своєї діяльності, як система економічної безпеки, частіше за все цими питаннями займаються менеджери, аналітики охорона підприємства. Особливістю та складністю при формуванні системи економічної безпеки є той факт, що її дієвість практично повністю залежить від людського чинника. Навіть за наявності на будівельному підприємстві професійно підготовленого начальника служби економічної безпеки, сучасних технічних засобів, менеджмент підприємства не отримає бажаних результатів, доки в колективі кожний співробітник не усвідомить важливість і необхідність запровадження заходів економічної безпеки. Для забезпечення ефективного функціонування сучасному підприємству будівельної галузі необхідно не тільки постійно проводити моніторинг рівня економічної безпеки, але оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища, виникнення потенційних і реальних загроз, беручи до уваги особливості соціально-економічного розвитку, його тенденції, перспективи, із урахуванням характерних галузевих особливостей і нетипових загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Чорна М. В. Концептуальна модель оцінки економічної безпеки будівельного підприємства // М. В. Чорна, І. В. Пірятінська. // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – Вип. 40. – С. 208-211.

2. Черевко В. О. Особливості функціонування системи економічної безпеки будівельних підприємств / В. О. Черевко, В. І. Дмитренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 12. – С. 49-51.
3. Іванюта Т. М. Система економічної безпеки / Т. М. Іванюта // Проблеми економіки підприємств в сучасних умовах : тези доповідей VII Міжнарод. наук-практ. конф., Київ, 19-21 травня 2011 р. – К. : НУХТ. – 2011. – С. 109-111.
4. Дзянбо Ю. Особливості управління фінансово-економічною безпекою будівельних корпоративних підприємств у сучасних умовах господарювання // Ю. Дзянбо / Економічний аналіз : зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету. – 2014. – Том 17. – № 2. – С. 128-135.
5. Васильєв О. В. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств / О. В. Васильєв, В. І. Мейта // Економічний аналіз. – 2013. – Том 14. – № 2. – С. 138-145.
6. Андрієнко В. М. Сучасні підходи до формування системи економічної безпеки вітчизняних будівельних підприємств / В. М. Андрієнко // Вчені записки університету "КРОК". Серія : Економіка. - 2014. - Вип. 37. - С. 119-126.

Вітюк Анна Валеріївна – канд. екон. наук, старший викладач кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця anna_vitiuk@ukr.net

Мосійчук Вікторія Володимирівна – студентка факультету менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця,

Anna Vitiuk – Ph.D., (Ec.), Senior lecturer of Management, Marketing and Economics Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, anna_vitiuk@ukr.net

Viktoriia Mosiichuk – student of Faculty of management and informational security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.